

διὰ τῆς λαμπροτάτης ἐπιτυχίας. Ἐν δὲ τοῖς ὕστερον ἔτεσιν ἀπέδειξεν ὅτι οὐδαμῶς εἶχε λησμονήσει τὸν Ὀμηρον. Ἀπήγγειλε δὲ μετὰ τῆς αὐτῆς ἐμπειρίας τὰ χορικά ἄσματα τῶν τραγικῶν ὡς καὶ τὰ ἐξοχότατα χωρία τοῦ Δημοσοθένους καὶ τοῦ Αὐσίου ἠπίστατα καὶ συντάττη ὠραίας ἐπιστολάς καὶ ἔμαθε νὰ ἐκφράζηται κατὰ τὸ ἔθος τῶν χρόνων ἐκείνων μετὰ στόμφου ἔν τε τῷ πεζῷ καὶ ἐμμέτρῳ λόγῳ. Συνεζήτει περὶ περιόδων ἀρχαίων συγγραφέων ἢ περὶ σοφιστικῶν προβλημάτων κατὰ σχολικά σχέδη. Ἐδιδάσκετο νὰ λαλῇ πνευματωδῶς καὶ ναύτοσχεδιάζῃ ὡς τοῦτο ἐπετηδεύοντο οἱ μαθηταὶ ἐν τοῖς ἀκροατηρίοις τῶν ῥητόρων. Ὁ πατὴρ διδάσκων αὐτὴν ὡς σοφιστῆς αὐτὸς κυρίως τὴν τέχνην τοῦ λέγειν καὶ γράφειν, ἀναπτύσσων αὐτῇ τοὺς θησαυροὺς τῆς ὠραίας τῶν ἀρχαίων φιλολογίας καὶ βοηθῶν αὐτῇ εἰς τὴν περίτεχνον ἔκφρασιν τοῦ λόγου, ὅστις ἐθεωρεῖτο ὡς τὸ ἀνθος πάσης ἀνθρωπίνης τελειότητος ἰδίως διὰ τὸν καθηγητὴν τῆς ῥητορικῆς, ἐφρόντιζε συγχρόνως περὶ τῆς ἐγκυκλοπαιδικῆς αὐτῆς παιδεύσεως διὰ τῆς διδασκαλίας φίλων αὐτῷ διδασκάλων. Ἡ φήμη τῆς μεγαλοφυΐας καὶ τῆς θαυμασίας σοφίας τῆς Ὑπατίας ἐπλήρωσε τὰς Ἀθήνας μέχρι τοῦ ἔτους καθ' ἃ ἡ τελευταία αὐτῆς Ἑλλάδος Μούσα ἔπεσεν ὡς θύμα τοῦ φανατισμοῦ τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἀλεξανδρείας. Τὸ δὲ παράδειγμα αὐτῆς εἶχεν, ὡς εἰκὸς, ἰσχυρὰν ἐπίδρασιν ἐπὶ τὴν εὐφυῆ Ἀθηναίαν νεάνιν.

Ἀκριβῶς καθ' ὃν χρόνον ἡ Ἀθηναῖς ἐτύγχανεν ἐπιμελεστάτης ἀνατροφῆς, ἐδίδασκεν ἐν Ἀθήναις ἐγκωμιαζόμενος ὁ Πλούταρχος, ὅστις καὶ κατέσχεν ἐν τῇ πόλει τὴν ἔδραν μέχρι τοῦ ἐν ἔτει 431 συμβάντος θανάτου αὐτοῦ. Οὗτος ἐνέπνευσε πάλιν ζωὴν τινα εἰς τὴν Ἀκαδήμειαν καὶ δὴ διὰ τοῦ μυστηριώδους νεοπλατωνισμοῦ, τοῦ τελευταίου τούτου φιλοσοφικοῦ συστήματος τῆς Ἑλλάδος καθόλου, οὗ εἰσηγητῆς ἐγένετο ὁ Πλωτῖνος. Ἦδη μετὰ τὰ μέσα τοῦ τετάρτου αἰῶνος τὸ σύστημα τοῦτο εἰσῆχθη καὶ εἰς Ἀθήνας ὑπὸ τοῦ Ἡπειρώτου Πρίσκου, τοῦ προκατόχου τοῦ Πλουτάρχου. Ἡ νέα αὕτη θεοσοφία ἦτο πανθειστικὴ τις ἀνάπτυξις τῆς πλατωνικῆς ἰδεαστικῆς θεωρίας, ἐπικαίρως λαμβάνουσα ὑπ' ὅψιν τὸν ὀσημέραι βαθύτερον εἰς τὴν ἀνθρωπότητα διεσπύοντα Χριστιανισμόν καὶ πρὸς αὐτὸν ἀντιτασσομένη. Διὰ τῆς βαθμιαίας ἀνυψώσεως τῆς ψυχῆς ἐκ τῆς ὕλης, τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῆς ἀπὸ τοῦ αἰσθητοῦ καὶ τῆς μυστικῆς αὐτῆς συνενώσεως μετὰ τοῦ ἀπολύτου ἐνός, τοῦ γενικοῦ Θεοῦ, ἐζητεῖτο ὁ ἐξευγενισμὸς τῆς ἐθνικῆς τῶν Θεῶν λατρείας εἰς ἠθικὴν τινα θρησκείαν καὶ ἡ κρατερὰ ἀντίστασις αὐτῆς κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ δι' ἐπιστημονικῆς τινος μυστικῆς διδασκαλίας προσδεκτικῆς καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ὄνειροπόλους καὶ τοὺς πιστεύοντας εἰς τὸ θαῦμα.

Ἄν εἶνε γνωστὸν ἡμῖν ἂν ὁ Λεόντιος ἦτο φί-

λος τοῦ Ἀθηναίου ἐκείνου Πλουτάρχου. Ἄλλ' εὐκολον ἦτο νὰ ἐπέλθῃ ὁ χωρισμὸς ἀλλήλων ἕνεκα τῆς διαφορᾶς τῶν ἐπιστημονικῶν αὐτῶν ἀσχολιῶν, ἐπειδὴ ἐξ ὑπαρχῆς ὑφίστατό τις ζηλοφθονία μεταξὺ σοφιστῶν καὶ φιλοσόφων. Ὅτε ὁ νεκρὸς Νεοπλατωνικὸς Πρόκλος ἦλθεν εἰς Ἀθήνας οὐδὲν ἤθελε νὰκούσῃ περὶ τῶν ῥητόρων, ἀλλὰ συνεδέθη μετὰ τοῦ τότε ἡγέτου τῆς Ἀκαδημείας, τοῦ γηραιοῦ Πλουτάρχου, καὶ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Συριανοῦ.¹ Ἄλλ' ἂν ὅμως ὅπως δῆποτε οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι ἦσαν φίλοι, ἡ Ἀθηναῖς ἠκροάσατο πιθανῶς τῆς διδασκαλίας τοῦ Πλουτάρχου περὶ τῆς πλατωνικῆς φιλοσοφίας μετὰ τῆς ἰδίας τοῦ διδασκάλου θυγατρὸς, τῆς Ἀσκληπιγενείας. Τὸ ὄνομα τοῦτο εἶνε δι' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐπ' ἔσης σημαντικὸν ὡς τὸ τῆς Ἀθηναῖδος. Ὁ μὲν Λεόντιος εἶχεν ἀφιερῶσαι τὴν θυγατέρα αὐτοῦ εἰς τὴν θεὰν τῆς σοφίας ἐκ προθέσεως ἐπιδεικτικῶν, ὁ δὲ Πλούταρχος ἀνέθηκεν αὐτὴν εἰς ἐκείνους τῶν ἑλληνικῶν θεῶν, ὅστις παρὰ τῇ Παλλάδι Ἀθηναῖ ἴσα ἴσα κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ παρακμαζόντος Ἑλληνισμοῦ ἐτύγχανε παρὰ τοῦ εἰς τὴν πάτριον πίστιν ἐμμένοντος δήμου τῶν Ἀθηναίων τῆς μεγίστης λατρείας.² Ἦτο δὲ οὗτος ὁ Ἀσκληπιὸς, ὃν συνήθως ἀπεκάλουν τὸν Σωτῆρα. Ὁ ναὸς αὐτοῦ κείμενος κατὰ τὴν νοτίαν κλιτὸν τῆς Ἀκροπόλεως οὐδόλως ἦτο κατεστραμμένος τὸν τέταρτον αἰῶνα τελευταῖον καὶ ἔτι ὀψιαιτέρον.³ Ἐν τῇ αὐτῇ δὲ, ὡς φαίνεται εἰς τὴν Ἀκαδήμειαν ἀνηκούσῃ οἰκίᾳ, μεταξὺ τοῦ Ἀσκληπιεῖου ἐκείνου καὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Διονύσου παρὰ τὸ θέατρον, κατῶκου οἱ Νεοπλατωνικοὶ Πλούταρχος καὶ Συριανὸς, αὐτόθι δ' ἔζη καὶ ὁ διάδοχος αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἀκαδημαϊκῆς ἔδρας, ὁ εὐφυὴς Πρόκλος ὁ ἀποθανὼν μόλις τῷ 485.³ Ἡ δ' Ἀσκληπιγενεῖα συνεζεύχθη μετὰ τοῦ πλουσίου Ἀρχιάδα καὶ ἐγένετο μήτηρ θυγατρὸς διατηρησάσης τὸ μητρικὸν ὄνομα, ἥτις ἀργότερον ἐγένετο σύζυγος τοῦ Θεαγένους.

¹ [Ἐκεῖται συνέχεια].

ΠΕΡΙ ΣΤΕΝΟΓΡΑΦΙΑΣ

Πάντες οἱ παιδεῖαι λαχόντες, καὶ οἱ ἀνεπτυγμένιν πως τὴν διάνοιαν ἔχοντες, γινώσκουσιν ὅτι ὑπάρχει τέχνη γραφικὴ, στενογραφία καλουμένη, διὰ τῆς ὁποίας εἶνε δυνατόν νὰ γραφῇ αὐτολεξὶ λόγος προφορικὸς, ταύτοχρόνως τῇ προφορᾷ· ὀλίγοι ὅμως ἀκριβῶς γνωρίζουσιν ὁποία τις ἡ τέχνη αὕτη, καὶ πῶς κατορθοῦται ἡ ταχεῖα καταγραφή τοῦ ἐκφωνουμένου λόγου, ἄνευ μηχανικῶν τρόπων. Νομίζουσι τινες ὅτι ἐκάστη τῶν λέξεων γράφεται δι' ἰδίου σημείου, καὶ ὅτι ἡ κεφαλὴ τῶν στενογράφων εἶνε κινεζικὸν λεξικὸν, περιεκτικὸν

1. Μαρτίνος ἐν βίῳ Πρόκλου, κεφ. 11.

2. Μαρτίνος κεφ. 29. «Καὶ γὰρ ἠτύχει τοῦτου ἡ πόλις τότε, καὶ εἶχεν ἔτι ἀπόρητον τὸ τοῦ Σωτῆρος ἱερόν».

3. Μαρτίνος κεφ. 29. Hertzberg Gesch. Griechenslands, τόμ. Γ', σ. 529.

τρόσων διαφόρου σχήματος σημείων ὅσαι εἶνε αἱ ἐν χρήσει λέξεις· ἄλλοι ὑπολαμβάνουσιν ὅτι ἡ στενογραφία εἶνε ἀπλὴ συντόμευσις τῶν λέξεων, κατ'ἰδίους κανόνους καὶ τρόπους, γραφομένων κατὰ τὴν συνήθη κοινὴν γραφὴν. Οὐδὲν τούτων ὀρθόν. Ἡ στενογραφία εἶνε τέχνη γραφικὴ ἴδια ἔχουσα σημεῖα, οὐχὶ δι' ἑκάστην λέξιν, ἀλλὰ δι' ἕκαστον γράμμα τοῦ κοινοῦ ἀλφαβήτου, ἔχουσα πρὸς τούτοις ἰδίους κανόνους γραφῆς, καὶ συνθέσεως τῶν γραμμάτων πρὸς ἀπαρτισμὸν τῶν λέξεων, καὶ πρὸς ἀπαρτισμὸν τῶν προτάσεων.

Ὅπως παρὰσχῶμεν δ' ἔνοιαν, ὁπωσοῦν πλήρη, τοῦ τρόπου κατ' ἄν λειτουργεῖ ἡ στενογραφία, θέλομεν διαλάβει ᾧ δὲ ἐν συντομίᾳ περὶ ταύτης, καθιστῶντες γνωστὰ τὰ σημεῖα τοῦ συστήματος, ὅπερ οἱ Ἕλληνας στενογράφοι μεταχειρίζονται, τὸν τρόπον δι' οὗ ἐπιτυγχάνεται ἡ ταχύτης, καὶ τὰ προσόντα, ἅτινα πρέπει νὰ ἔχη ὁ καλὸς στενογράφος. Ἐν τέλει δὲ πῶς τελεῖται ἐν τῇ Βουλῇ ἡ ὑπηρεσία τῶν στενογράφων.

Καὶ πρῶτον ὡς πρὸς τὸ ὄνομα στενογραφία παρτηρούμεν, ἀπέχοντες πάσης φιλολογικῆς ἐρεύνης, ἐὰν ἀρμόζη ἢ οὐ εἰς τὴν ἔνοιαν τῆς τέχνης, ὅτι ποικίλα ὀνόματα ἐδόθησαν ὑπὸ πολλῶν, περὶ ταύτης γραψάντων. Ὄνόμασαν αὐτὴν ταχυγραφίαν, ὠκυγραφίαν, φωνογραφίαν, τυποφωνίαν, νοτοφωνίαν, τυποστενογραφίαν, ἠχογραφίαν, ὁμογραφίαν· μεταχειρίσθησαν δὲ καὶ ἕτερα ὀνόματα ἄλλα, ὀρμηθέντες ἐκ τοῦ συστήματος τῆς γραφῆς, οἷον τὸ ζιτσοειδογραφία zigzaggraphie.

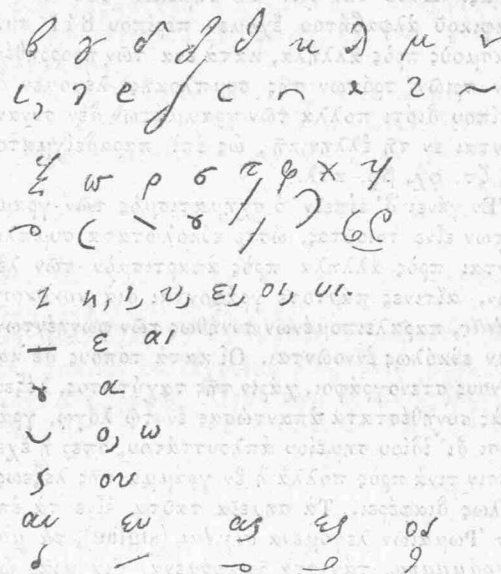
Ἄλλὰ πᾶσαι αἱ ὀνομασίαι αὗται οὐδόλως ἀποδίδουσι τὴν ἔνοιαν τῆς τέχνης περὶ ἧς γράφουμεν· διὸ καθιερώθη ἡ λέξις στενογραφία, ληφθεῖσης ὡς κυρίας ἑννοίας τῆς στενότητος τῆς γραφῆς. Μόνον ἡ γερμανικὴ λέξις Geschwindigkeit-*schreibkunst* ἐκφράζει τὴν ἔνοιαν, σαφῶς σημαίνουσα «τέχνην τοῦ γράφειν ταχέως»· ἀλλὰ τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς εὐκολίας, ἣν ἔχει ἡ γερμανικὴ γλῶσσα περὶ τὴν δημιουργίαν λέξεων δι' ἀπλῆς παραθέσεως.

Συστήματα στενογραφικὰ ὑπάρχουσιν ἄπειρα ἐν χρήσει καὶ ποικίλα, οὐ μόνον εἰς τὰς κατὰ μέρος γλώσσας, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ γλώσσῃ. Ἐνταῦθα δὲ θέλομεν διαλάβει περὶ τοῦ συστήματος, ὅπερ μεταχειρίζονται οἱ ἐν τῷ ἑλληνικῷ κοινοβουλίῳ Ἕλληνας στενογράφοι.

Ἡ στενογραφία ὡς ὑπηρετικὴ τέχνη τοῦ λόγου λειτουργεῖ ἐν Ἀγγλίᾳ, Γαλλίᾳ, Γερμανίᾳ, Αὐστρίᾳ, Κάτω Χώραις, Βελγίῳ, Ἰσπανίᾳ, Πορτογαλίᾳ, Ἰταλίᾳ, Ἑλλάδι, Ρουμανίᾳ, Οὐγγαρίᾳ, Κροατίᾳ, Σερβίᾳ, Τουρκίᾳ, Πολωνίᾳ καὶ Γαλλικίᾳ, Βοσνίᾳ, Ρωσσίᾳ, Φινλανδίᾳ, Δανίᾳ, Σουηδίᾳ καὶ Νορβηγίᾳ, Ἑλβετίᾳ, ἐν ταῖς ἀγγλικαῖς ἀποικίαις Ἀμερικῆς καὶ Αὐστραλίᾳς, ἐν ταῖς ἠνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀρκτῶς Ἀμερικῆς, ἐν Βενεζουέλα, ἐν τῇ δημοκρατίᾳ Ἀργεντινῇ, ἐν Βραζιλίᾳ, Κίνα καὶ Ἰαπωνίᾳ.

Ἐν Ἑλλάδι εἰσῆχθη τὸ στενογραφικὸν σύστημα τοῦ Γαβελσβέργκερ, θεωρούμενον τὸ τελειότερον τῶν ὑπαρχόντων, ὅπερ μετένεγκεν ὡς ἀρίστα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐκ τῆς Γερμανικῆς ὁ μακαρίτης Ἰωσήφ Μίνδλερ καὶ ἐδίδαξε πρῶτος ἐνταῦθα.

Τὰ σημεῖα τοῦ στενογραφικοῦ τούτου ἀλφαβήτου εἶνε τὰ ἑξῆς·

Σημεῖα τόνων, στίξεις, θαυμασμοῦ ἢ ἐρωτήσεως, κεφαλαίων γραμμάτων δὲν ὑπάρχουσιν· εἶνε τι περιττόν, ὡς περιττὴ εἶνε καὶ ἡ ὀρθογραφία, πλὴν τῶν περιεχουσῶν τὰς λέξεων· διὸ καὶ τὰ γράμματα ι, η, υ καὶ αἱ δίφθογγοι εἰ, οἰ, υἰ γράφονται δι' ἑνὸς σημείου· δι' ἑνὸς ὡσαύτως καὶ τὰ γράμματα ο καὶ ω, καὶ τὸ γράμμα ε καὶ ἡ δίφθογγος αἰ. Ἄντι τούτων ὅμως περιέχει τὸ στενογραφικὸν ἀλφάβητον ἴδια σημεῖα διὰ τὴν δίφθογγον ου, ευ, ηυ, καὶ ἴδια διὰ τὰς καταλήξεις ας, ες, ος, ης, ους.

Διὰ τῶν σημείων τούτων ὁ στενογράφος ἐκτελεῖ τὸ ἔργον του, ὅπερ ὑπῆρξε χρόνος, κατ' ἄν ἐθεωρεῖτο μαγικὸν καὶ διαβολικόν, καὶ ὅπερ ἐξεθείασαν δι' ἐπιγράμμάτων Ῥωμαῖοι ποιηταί. Γνωστότατον δὲ τὸ ἑξῆς ἐπίγραμμα τοῦ Μαρτιάλη,

Currant verba licet, manus est velocior illis
nondum lingua suum, manus peregit opus.

[Ἄς τρέχωσιν αἱ λέξεις, ἡ χεὶρ εἶνε ταχύτερα ἐκείνων· διότι μόλις ἡ γλῶσσα τελέσῃ τὸ ἔργον τῆς, ἡ χεὶρ ἐξετέλεσε τὸ ἔκυτῆς].

Τὰ ἀνωτέρω στενογραφικὰ σημεῖα συμπλέκονται τοιχῶς πρὸς ἀλλήλα πρὸς σχηματισμὸν λέξεων, καὶ κατὰ κανόνους, διαγγραφομένου ὑπὸ πῆς τέχνης, εἰλημμένου δ' ἐκ τῆς φύσεως τῶν κατὰ μέρος γλωσσῶν. Ἡ συμπλοκὴ γίνεται 1) δι' ἀπλῆς παραθέσεως τοῦ ἑνὸς γράμματος πρὸς τὸ ἕτερον, ἐνοουμένων δι' ἐνωτικῆς γραμμῆς, 2) διὰ κλιμακωτῆς παραστάσεως, ἥτις γίνεται μόνον ἐπὶ τῆς συνθέσεως συμφώνου μετὰ φωνήεντος· διότι:

τὰ φωνήεντα ἐν τῇ στενογραφίᾳ ἔχουσι θέσιν τινὰ ἐν φωνητικῇ κλίμακῃ, 3) διὰ κράσεως καθ' ἣν δύο γράμματα συγχωνεύονται εἰς ἓν ὅπως διάφορον θατέρου σημείον. Πλὴν τῶν συνδυασμῶν ὁμοῦ τούτων ὑπάρχουσι καὶ τινες κατὰ συνθήκην, τοιοῦτοι δὲ εἶνε τοῦ σπ, σβ, σφ καὶ τῶν κατάληξων ος, ες, ας. Ὡστε ἐπὶ τῶν 28 σημείων τοῦ στενογραφικοῦ ἀλφαβήτου ἔχομεν περίπου 841 συνδυασμοὺς πρὸς ἄλληλα, κατὰ ἓνα τῶν προροηθέντων τριῶν τρόπων τῆς συμπλοκῆς· λέγομεν δὲ περίπου διότι πολλὰ τῶν γραμμάτων δὲν συναντῶνται ἐν τῇ ἑλληνικῇ, ὡς ἐπὶ παραδείγματος χγ, ζτ, φχ, βφ, κτλ.

Ἐν γένει δ' εἰπεῖν ὁ σχηματισμὸς τῶν γραμμάτων εἶνε τοιοῦτος, ὥστε εὐκολώτατα συμπλέκονται πρὸς ἄλληλα πρὸς ἀπαρτισμὸν τῶν λέξεων, αἵτινες πάντοτε γράφονται διὰ *μοροκοινδυλίας*, παραλειπομένην συνήθως τῶν φωνηέντων, ὅταν εὐκόλως ἐννοῶνται. Οἱ κατὰ τόπους δὲ καὶ χρόνους στενογράφοι, χάριν τῆς ταχύτητος, λέξεις τινὰς συνηθέστατα ἀπαντώντας ἐν τῷ λόγῳ, γράφουσι δι' ἰδίου σημείου ἀπλουστάτου, ὅπερ ἡ ἔχει σχέσιν τινὰ πρὸς πολλὰ ἢ ἐν γράμματι τῆς λέξεως, ἢ ὅπως διαφέρει. Τὰ σημεία ταῦτα εἶνε τὰ ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων λεγόμενα *siglae* (siglae), τὰ *μορογράμματα*, τάχιστα γραφόμενα, διὰ μιᾶς ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον φορᾶς τῆς χειρός. Οἱ Ἕλληνες στενογράφοι ἐν τῇ Βουλῇ διὰ τοιούτων μονογραμμάτων γράφουσι τὰς λέξεις νόμος, σύνταγμα, βουλή, ὑπουργός, ἐφημερίς, γενικὸς, ἀληθής, ἐπομένως, ἔτος, ἡμέρα, ἄρθρον, συζήτησις, προϋπολογισμὸς κτλ.

Ἄλλὰ δὲν ἀρκεῖ ἡ γνώσις τῶν γραμμάτων ἢ τῆς συνθέσεως αὐτῶν, ὅσον ταχέως καὶ ἂν γράφονται, ὅπως ὁ στενογράφος προφθάνῃ τὸν προφορικὸν λόγον· διότι ὅσον ταχέως καὶ ἂν γράψῃ τις τὴν φράσιν «ὁ πρὸ ὀλίγου καταβάς τοῦ βήματος», συγκεκριμένης ἐξ 27 γραμμάτων, πάντοτε ὑπάρχει χρεία πλείοτερου χρόνου, πενταπλασίου ἢ καὶ δεκαπλασίου τοῦ ἀπαιτουμένου, ὅπως προφέρει ταύτην. Ἴνα σμικρυνθῇ λοιπὸν ὁ χρόνος οὗτος διὰ τὴν γραφὴν τῶν λέξεων, ὁ στενογράφος ἀποκόπτει συλλαβὰς αὐτῶν διὰ μεθόδου οὐχὶ αὐθαιρέτου, ἀλλ' ὑποκειμένης εἰς κανόνας ὠρισμένους, οὓς διδάσκειται κατὰ τὴν ἐκμάθησιν τῆς τέχνης του. Ἀρκεῖ ἐπομένως νὰ γράψῃ μόνον «ο πρ κβας ου βημ» ὡς ἐν τῷ σχήματι

ο π ρ κ β α ς ο υ β η μ

Αἱ πέντε αὗται συλλαβαὶ εἶνε αὐτόχρονημα γριφός, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀσκήσεως κατορθοῖ ὁ στενογράφος ν' ἀναγινώσκῃ, ὡς ἐὰν ἦσαν αἱ λέξεις γεγραμμέναι ἐν συνήθει καλλιγραφικῇ γραφῇ. Ἐκ τῆς φράσεως δύναται νὰ παραλίπη τὴν λέξιν «ὀλίγου», ὡς εὐκόλως ἐννοουμένην, ἀλλὰ καὶ ἡ λέξις «καταβάς» δύναται νὰ παραληφθῇ.

Κατὰ κανόνας ὠρισμένους γράφονται τὰ ἄρθρα, αἱ κατάληξεις τῶν ὀνομάτων τῶν διαφόρων κλίσεων, τὰ συγκριτικὰ καὶ ὑπερθετικὰ· π. χ. «ἐκλαμπρότατος», γράφεται διὰ τῆς στενογραφικῆς γραφῆς τάχιστα «ἐκλυτ» καὶ ἐκλαμπρότερος· ἐκλυρ. Τοιαύτας συγκοπὰς ὑφίστανται ὡσαύτως τὰ ῥήματα, καὶ μάλιστα ἐπὶ τούτων αἱ πολυσύλλαβοι μετοχαὶ τῶν παρακειμένων· π.χ. παρακεινδυνευμένος γράφεται «παρκιν μενος». Διὰ τῶν τοιούτων συγκοπῶν, (αἵτινες εἶνε τὸ δυσκολώτερον μέρος τῆς τέχνης ταύτης· διότι παντὶ ἐγγραμμάτῳ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει ἡ ἔξις τοῦ γράφειν πλήρεις τὰς λέξεις διὰ τῆς κοινῆς γραφῆς), κατορθοῖ ὁ στενογράφος νὰ προφθάνῃ τὸν ἀγορεύοντα, παρακαλουθῶν αὐτὸν κατὰ λέξιν, ὅταν εἶνε μετρίως ταχὺς, καθυστερῶν δὲ κατὰ λέξιν, ὅταν εἶνε ταχὺς, καὶ ὅταν ἀγορεύῃ κατὰ τινα τόνον· τοὺς συνήθως δὲ μὴ ἀγορεύοντας, ἀλλ' ἀπλῶς ὀμιλοῦντας ταχέως, κατὰ τὸν τόνον, ὃν ἔχει ἡ συνήθως τοῦ βίου ὀμιλία, δὲν δύναται νὰ γράψῃ ὁ στενογράφος ἄνευ παραλείψεων.

Ὅπως κατανοήσωσι δὲ οἱ ἀναγνώσται ὁποῖον κείμενον γραπτὸν τοῦ λόγου ἔχει ὁ στενογράφος ἐνώπιόν του μετὰ τὴν ἀγόρευσιν, ἀναγράφουσι ὧδε τὸ 68 ἄρθρον τοῦ κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς.

Ἄρθρον 68. Τὰ πρακτικὰ τῆς Βουλῆς εἶνε ἡ τῶν καθ' ἑκάστην συνεδρίασιν ἐργασιῶν αὐτῆς ἔγγραφος καὶ ἀκριβὴς ἔκθεσις· εἰς ταῦτα γίνεται συνοπτικὴ μόνον μνεία τῶν ἀγορεύσεων, οἱ δὲ ἀγορεύσαντες δὲν κατονομάζονται. Καταχωρίζονται δὲ ἐν αὐτοῖς αὐτολεξεῖ αἱ προτάσεις, αἱ αἰτιολογικαὶ ἔκθεσις τῶν νομοσχεδίων, καὶ αἱ τῶν ἐπιτροπῶν.

Ἐκτὸς τῶν ἐπισήμων πρακτικῶν τηρεῖται διὰ στενογράφων καὶ λεπτομερὴς ἀφήγησις τῶν λεχθέντων ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τῶν συνεδριάσεων, αὐτολεξεῖ γινομένη καὶ δημοσιευμένη δι' ἐφημερίδος, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἐφημερίς τῶν συζητήσεων τῆς Βουλῆς».

Ἴδου τί ἔγραψεν ὁ καλὸς καὶ ἐντελὴς κατηρτισμένος στενογράφος.

ρ 68 α πρακτ ε βου εν ι ον καθ εκαστ συνδρ ργασ αυ ευγραφ κ ακριβ εκθεσ ις ταυτα γιν συνπτικ μονον μνεια ον αγρευσ ι δ αγρευσιν δ κατονομαζ καταχωριζον δ εν αυ αυτολεξ ε προτασ ε στιολογικ εκθεσ ον νομοσχ και ε ον επιτροπ

εκτ ον επισμ πρακτ τριτ δια στυνογραφ κ λπτμερ αφηγ ον λχθεντ απ αρχ μχρ τελ ον συνδρ αυτλεξ γνμ κ δημοσευμεν δ φ υπο ν επιγραφ φ ον συζ ε βου.

Τὸ ἄρθρον 68 περιέχει 474 γράμματα, ἂν ὑποθεθῇ λοιπὸν ὅτι ἀπήγγειλεν αὐτὸ ῥήτωρ, ὁ στενογράφος ἤθελε γράψῃ διὰ τῆς στενογραφικῆς γραφῆς γράμματα μόνον 273 περίπου, τὸ ἥμισυ. Εἰς τὴν συντομίαν ταύτην προστιθεμένης τῆς μεγίστης ταχύτητος μεθ' ἧς πρέπει νὰ γράψῃ ὁ στενογράφος, τῆς εὐκολίας τῆς γραφῆς, καὶ τῶν

διακοπῶν, ἃς ποιεῖ ὁ ἀγορευὼν ὅπως ἀναπνεύσῃ, ὧν ἐπωφελεῖται ὁ στενογράφος ὅπως γράψῃ λέξιν παραλειφθεῖσαν, κατανοεῖται ἀμέσως τὸ μυστήριον τῆς συγχρόνου τῆ προφορᾶ γραφῆς.

Ἄλλὰ πλὴν τούτων ὁ στενογράφος παραλείπει καὶ λέξεις ὁλοκλήρους καθ' ὠρισμένους κανόνας, ἃς ἀναπληροῖ εἴτα ἐν τῇ ἀντιγραφῇ ἀπὸ μνήμης· π. χ. ἐπὶ τῆς φράσεως «ὁ ἀξιότιμος κύριος (δεῖνα), βουλευτῆς τῆς ἐπαρχίας (δεῖνα), καὶ ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν» παραλείπονται αἱ λέξεις «βουλευτῆς, τῆς ἐπαρχίας, καὶ ὑπουργός». Τούτου δι' ἕνεκα ὁ στενογράφος συμβαίνει ἐνίοτε καὶ νὰ προτρέχῃ τοῦ ῥήτορος· διότι κατὰ τὴν ἀνωτέρω φράσιν, γνωρίζων περὶ τίνος βουλευτοῦ καὶ ὑπουργοῦ ὁμιλεῖ ὁ ῥήτωρ, ὅταν οὕτως λέγῃ τὸ ὑπουργός ἐπὶ τῶν», ὁ στενογράφος γράφει «ἔσωτ», δῆλ. ἐσωτερικῶν, ἅτε παραλείπων τὴν λέξιν ὑπουργός. Ὁ ἔχων μνήμην μεγάλην στενογράφος παραλείπει καὶ ἄλλας λέξεις, ὅταν μάλιστα εἶνε πολυσύλλαβος ὡς «συνταγματικὸν πολίτευμα» ὁ στενογράφος γράφει μόνον τὸ — πολίτευμα. Παραλείπονται δὲ πάντοτε αἱ ῥητορικαὶ ἐπαναλήψεις, σημειούμεναι διὰ τοῦ σημείου = π. χ. «Ἡ ἐξέλεξις τῶν ἐκλογῶν εἶνε ἐν τῶν σπουδαιωτάτων ἔργων τῆς Βουλῆς, ἡ ἐξέλεξις τῶν ἐκλογῶν εἶνε. . .» Κατὰ τὴν δευτέραν ἐπαναλήψιν ὁ στενογράφος γράφει μόνον τὸ εἶνε, καὶ μετὰ τοῦτο τὸ σημεῖον =.

Ὁ στενογράφος ἐπομένως, ὅταν πρόκηται ν' ἀντιγράψῃ τὸν στενογραφηθέντα λόγον, ἔχει ἐνώπιόν του ἀληθῆ λογόγραφον αὐτοῦ, ὃν θὰ παραστήσῃ κατὰ τὴν ἀντιγραφὴν πλήρη, ἀρτιμελῆ πρὸς ἀνάγνωσιν.

Ἄλλ' ὅπως εἶνε εἰς κατάστασιν ὅλην αὐτὴν τὴν λειτουργίαν νὰ ἐκτελέσῃ ὀρθῶς, δὲν ἀρκεῖ ἡ ταχύτης καὶ ἡ δεξιότης τῆς χειρὸς, ἡ ἀκρίβεια καὶ ἡ κατὰ τοὺς κανόνας γραφῆ, ἀλλ' ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ καὶ μνήμην καλὴν, μεγάλως συντελοῦσαν εἰς τὴν καλὴν ἀνάγνωσιν, νὰ εἶνε δὲ καὶ κάτοχος παιδείας, καὶ νὰ ἐνοῆ κάλλιστα τοὺς ἀγορευόντας, διότι ἂν δὲν ἀντιληφθῇ καλῶς, ἂν ἀπολέσῃ γράφων τὸν μῆτον τῶν ἰδεῶν τοῦ ῥήτορος, οὐδὲν θέλει δυνηθῆ νὰ ἀντιγράψῃ. Ὡσαύτως ὅταν δὲν γράψῃ λέξεις τινάς, ἡ δὲν ἀκούσῃ ὀρθῶς, ἡ γίνῃ περὶ τὴν τράπεζάν του θόρυβος, ἡ συνομιλίαι δὲν παραλείπει μόνον ὅ,τι δὲν ἤκουσε, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον μέρος τοῦ λόγου, διότι μόνη ἡ ἔννοια τῶν προηγουμένων, καὶ ὁ σύνδεσμος τούτων πρὸς τὰ ἐπόμενα δίδει αὐτῷ πάντοτε τὸν μῆτον τῆς ἀναγνώσεως.

Πάντες οἱ γράψαντες περὶ στενογραφίας ὑπεστήριξαν δημοφώνως τὴν γνώμην ταύτην, ὅτι ὁ στενογράφος πρέπει νὰ εἶνε κάτοχος γνώσεων καὶ παιδείας. Κυρίως ὅμως πρέπει νὰ γνωρίζῃ καλῶς τὴν γλῶσσαν, καὶ τοῦτο μάλιστα ἀπαραίτητον εἰς τοὺς Ἑλληνας στενογράφους, διότι παρ' ἡμῶν ὑπάρχουσι σπουδαῖαι διαφοραὶ γραμματικαὶ καὶ

συντακτικαὶ μεταξὺ τῆς ὁμιλουμένης καὶ γραφομένης. Ὁ ἀγορευὼν πολλάκις παρεκτρέπεται ἐν τῇ ῥύμῃ τοῦ λόγου τοῦ τῶν κανόνων τῆς γραμματικῆς καὶ τῆς συντάξεως· ἡ παρεκτροπὴ δὲ αὕτη δὲν ἐμποεῖ τόσῃν ἀσθῆσιν τῷ ἀκροατῇ τοῦ λόγου, προσέχοντι εἰς τὴν ἔννοιαν, ὅσην τῷ ἀναγνώστῃ. Διὸ ὁ στενογράφος ὀφείλει πάντα ταῦτα νὰ διορθῇ, ὅπως τοῦλάχιστον ὁ λόγος ἐκτυπούμενος κατασταθῇ ἀναγνώσιμος, ἀφοῦ στερεῖται τοῦ χρωματισμοῦ τῆς φωνῆς, καὶ τῶν ῥητορικῶν σχημάτων.

Ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Βουλῇ ἐργάζονται πέντε στενογράφοι, ἕκαστος ἀνά ἡμίσειαν ὥραν, διότι δὲν ἀντέχει πλειότερον ἢ χεῖρ, οὐδὲ ἢ ἐν γένει κατάστασις τοῦ σώματος, ἕνεκα τῆς μεγίστης προσοχῆς, ἣν ὁ στενογράφος καταβάλλει γράφων. Ὁ ἀντικαθιστάμενος ἀπέρχεται εἰς τὸ γραφεῖον, ὅπου ἀντιγράφει τὸ γραφέν, ὑπαγορεύων εἰς γραφέα, διὰ τὴν ταχύτεραν ἀντιγραφὴν. Ἐκάστη ἀντιγραφὴ ἡμισείας ὥρας λόγου ταχέως ἀγορευόντος ῥήτορος ἀπαιτεῖ τοῦλάχιστον δύο ἡμισυ ὥρας διαρκοῦς ἀντιγραφῆς. Ὅταν ὅλοι οἱ στενογράφοι περατώσωσι τὸ ἔργον των συνεννοῦσι τὰ μέρη, ἀριθμοῦσι τὰς σελίδας τῶν χειρογράφων τῆς ὅλης συνεδριάσεως καὶ παραδίδουσι αὐτὰ εἰς ἕτερον γραφεῖον, ἔχον εἰδικὴν ἐργασίαν τὴν ἐκτύπωσιν αὐτῶν ἐν τῷ ἐθνικῷ τυπογραφείῳ.

Ἐν Ἀθῆναις, τῆ 28 Μαρτίου 1882. Α. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ.

ΓΑΜΟΣ ΕΞ ΕΡΩΤΟΣ

Διήγημα.

Ἐκεῖνος ἀνὰ πᾶσαν πρωΐαν καὶ πᾶσαν ἐσπέραν ἔγραφεν ἐπὶ μικροῦ σημειωματαρίου, ἄνευ πολλῶν λόγων, εἰς ὕψος τηλεγραφικῶν, πρόγραμμα μικρὸν καὶ δελτίον τῶν τῆς ἡμέρας του. Εἶχεν ἀρχίσει πράττων οὕτω εἰκοσαετῆς, τὴν 3 Ὀκτωβρίου 1869, ἰδοῦ δὲ καὶ ποῖα ἦτο ἡ πρώτη ἐγγραμμὴν φράσιν ὑπὸ τὴν ἡμερομηνίαν ταύτην:

Προεβιβάσθην ἀρθουασπιστῆς εἰς τὸ 21^{ον} τῶν ἐρίππων ἀκροβολιστῶν.

Τὴν 31 Δεκεμβρίου ἀπέθετεν ἐν συρταρίῳ τὸ σημειωματάριον τοῦ λήγοντος ἔτους καὶ ἤρχισε συντάσσωσιν τὸ τοῦ ἐπομένου.

Ἐκείνη δὲ, μετὰ περισσοτέρας ἐπιμελείας καὶ ἐντελεστέρας κᾶπως, ἐσημείωνε λεπτομερῶς ἐντὸς τομιδίων δεδεμένων διὰ κυανοῦ δερματίνου ἐπικαλύμματος καὶ ἀσφραγῶς κλεισμένων διὰ κλειδίου, ἐσημείωνε τὸ ἡμερολόγιον τοῦ βίου της. Εἶχεν ἀρχίσει ὅτε ἦτο δεκαεξ ἑτῶν, οὕτω δὲ εἶχεν ἡ πρώτη φράσις της ὑπὸ ἡμερομηνίαν 17 Μαΐου 1876 :

Σήμερον φορῶ τὴν πρώτην μου μακρὰν ἐσθῆτα.

Ἐπανδρεύθη τῆ 17 Αὐγούστου 1879 καὶ τότε ἐσταμάτησε· δὲν ἔγραψε πλέον τίποτε εἰς τὰ μικρὰ κυανὰ τομιδία· ἐφύλαξεν ὅμως καὶ ἔκρυψε